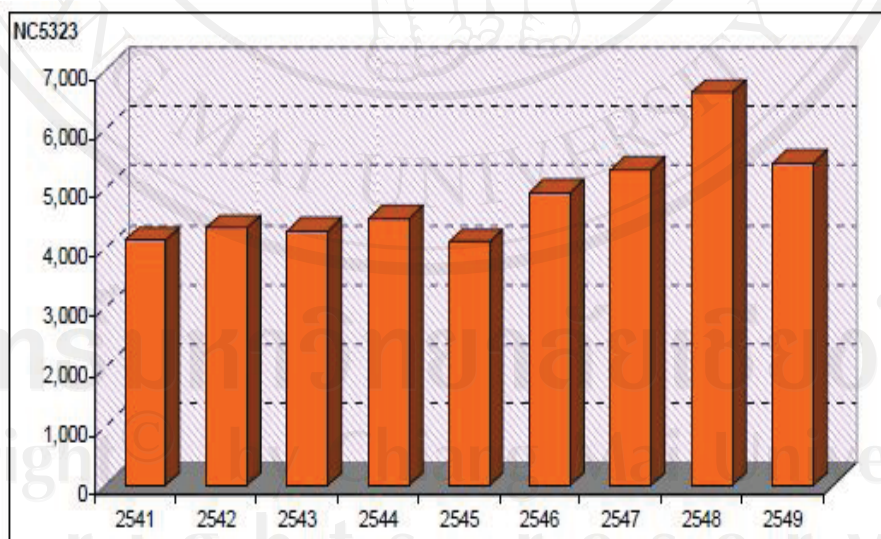

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของโครงการ

ในปัจจุบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาทั่วโลก ได้ให้ความสำคัญของการผลิตและพัฒนานวัตกรรมการวิจัยต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้สำหรับผลิตภัณฑ์อันพึงประสงค์และเพื่อตอบโจทย์วิจัยให้กับประเทศและวงการวิจัย ซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างชื่อเสียงและรายได้สู่มหาวิทยาลัยจำนวนมาก ก่อให้เกิดกลุ่มนักวิจัย ที่ผลิตผลงานวิจัยตีพิมพ์ในระดับชาติหรือนานาชาติ นำไปสู่การต่อยอดเชิงพาณิชย์ ส่งเสริมการสร้างรายได้สู่ชุมชน ส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศ จากรูปที่ 1 แสดงสถิติให้เห็นแนวโน้มของโครงการวิจัยทั่วประเทศ ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2549

รูปที่ 1.1 สถิติโครงการวิจัยรวม ช่วงปี 2541 – 2549 จากศูนย์ข้อมูลสารสนเทศการวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษา จึงได้นำกระบวนการวิจัย เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ในระดับปริญญาโท และเอก โดยพยายามสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมวิจัย ผ่าน รายวิชาวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าแบบอิสระ แต่มีโครงการวิจัยจำนวนไม่น้อยที่เกิดปัญหาการทำวิจัย ส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัย ไม่น่าเชื่อถือ เกิดความล้มเหลว อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ เช่น ปัญหาการเลือกหัวข้อด้วยความเร่งรีบ ไม่ได้เลือกหัวข้อด้วยตนเอง ผู้ร่วมงาน แห่่งข้อมูล การ เก็บข้อมูล ขาดการวางแผนที่ดี ส่งผลต่อกระบวนการทำวิจัย โดยเฉพาะความเชี่ยวชาญของผู้ให้ คำปรึกษาหรือแนะนำในการวิจัยที่ไม่เหมาะสมกับหัวข้อวิจัย ทำให้การวิจัยขาดน้ำหนัก ส่งผลให้ งานวิจัยไม่มีความชัดเจนในเป้าหมายของการทำวิจัย ทั้งในด้านขอบเขตของเรื่องที่กว้างเกินไปหรือ เฉพาะเจาะจงของเรื่อง ทำให้การวิจัยล้มเหลวหรือหยุดชะงัก ซึ่งการนำเสนอหัวข้องานวิจัยของ นักศึกษาในแต่ละปี เป็นการบูรณาการขององค์ความรู้หลายศาสตร์ ทำให้ต้องพึ่งพาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ หลายท่าน ปัญหาที่พบคือ ในแต่ละมหาวิทยาลัยมีจำนวนอาจารย์อยู่หลายท่านซึ่งมีความเชี่ยวชาญ งานวิจัยที่แตกต่างกันออกไป และระดับความเชี่ยวชาญยังแตกต่างกันออกไปด้วย อาทิเช่น หัวข้อวิจัย ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ได้เสนอหัวข้อ “Collaborative Educational Game for Thai Primary School Students” จากหัวข้อดังกล่าวทำให้ทราบว่า ต้องใช้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ จากข้อความ “Educational” และ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ จากข้อความ “Game” ปัญหาที่พบคือ อาจารย์ท่านใดบ้างในมหาวิทยาลัยที่มีความ เชี่ยวชาญในสาขาวิชาดังกล่าว และอาจารย์ท่านใดมีความเชี่ยวชาญเฉพาะประเด็นตามหัวข้อวิจัย ดังกล่าว มากที่สุด

จากปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยเทคโนโลยี ออนโทโลยี (Ontology) ในปัจจุบันสารสนเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องราวต่างๆ ขององค์กรได้ทั้งหมด เนื่องจากสารสนเทศมีเป็นจำนวนมากเกินกว่าความต้องการ (Information Overload) การสืบค้น ข้อมูลในระบบทั้งอินเทอร์เน็ต (Internet) และอินทราเน็ต (Intranet) ภายในองค์กร ในบางครั้งไม่ เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ใช้งาน อันเนื่องมาจากคำที่ใช้ในการสืบค้นถูกจัดเก็บในรูปแบบต่างๆ ที่ขาดการบูรณาการและการเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการจัดการฐานความรู้ที่ดีพอจึงต้องมีการ

เปลี่ยนรูปจากสารสนเทศให้มาอยู่ในรูปแบบของความรู้(Knowledge) แนวคิดฐานความรู้ หรือออนโทโลยี จึงเข้ามามีบทบาทช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งานมากขึ้น ซึ่งการประยุกต์ใช้ ออนโทโลยี เพื่อสร้างระบบให้คำแนะนำ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้องานวิจัยของนักศึกษา เพื่อใช้ในการแนะนำ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสมและลดปัญหาวิธีการวิจัยที่ไม่ชัดเจนส่งผลต่อประสิทธิภาพของผลงานวิจัยเสี่ยงต่อความล้มเหลว อันเนื่องมาจากการได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ตรงวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิจัยที่นักศึกษาต้องการ โดยระบบจะมีส่วนในการเข้าถึงและแบ่งปันความรู้ จาก การเชื่อมโยงข้อมูลในฐานข้อมูลเข้ากับฐานความรู้ (Database – Ontology) ด้วยการใช้มาตรฐานเว็บเชิงความหมาย (Semantic Web Standards) เพื่อเพิ่มฉลาดของกระบวนการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ใน โปรแกรมและระบบสารสนเทศต่างๆ ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อการพัฒนาออนโทโลยีสำหรับระบบให้คำแนะนำ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้องานวิจัย

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาจึงกำหนดขอบเขตของการค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จากข้อมูลและองค์ความรู้ของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ประจำสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

1.3.2 ขอบเขตด้านคุณลักษณะของระบบ ระบบมีการจัดหมวดหมู่ให้กับข้อมูลตาม การจัดกลุ่มข้อมูล (Categorization) โดยระบบ จะมีส่วนในการเข้าถึงและแบ่งปันความรู้ จาก การเชื่อมโยงข้อมูลในฐานข้อมูลเข้ากับฐานความรู้ (Database – Ontology) ด้วยการใช้ มาตรฐานเว็บเชิงความหมาย (Semantic Web Standards) ซึ่งระบบสนับสนุนส่วนติดต่อ ผู้ใช้ 2 รูปแบบคือ

1.3.2.1 ส่วนผู้ใช้งานโดยผู้ใช้ประโยชน์จากความรู้ของระบบ (Knowledge consumer interface) ซึ่งระบบมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลภายในฐานข้อมูลหรือคลังข้อมูล โดยระบบสามารถแนะนำ รายชื่ออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ตามข้อมูลหรือคำ

สำคัญ (Key word) ที่ผู้ใช้ระบุ และแสดงคุณสมบัติ ข้อมูลต่างๆ ของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำข้อมูลไปตัดสินใจได้ต่อไป

1.3.2.2 ส่วนที่ใช้งานโดยผู้ให้ความรู้แก่ระบบ (Knowledge producer interface) ซึ่งระบบมีช่องทางป้อนข้อมูลหรือองค์ความรู้จาก อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา โดยระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลหรือองค์ความรู้ ของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญได้

1.4 วิธีการวิจัย

1.4.1 พัฒนาซอฟต์แวร์ตามมาตรฐานไอเอสโอ 29110 (ISO 29110) โดยเลือกทำ 10 กิจกรรมดังนี้

1.4.1.1 กระบวนการบริหารโครงการ (Project Management Process)

- (1) การวางแผนโครงการ (Project Planning)
- (2) การติดตามแผนโครงการ (Project Planning Execution)
- (3) การตรวจสอบและควบคุมโครงการ (Project Assessment and Control)
- (4) การปิดโครงการ (Project Closure)

1.4.1.2 กระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Implementation Process)

- (1) การเริ่มต้นการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Implementation Initiation)
- (2) การวิเคราะห์ความต้องการซอฟต์แวร์ (Software Requirements Analysis)
- (3) สถาปัตยกรรมซอฟต์แวร์และรายละเอียดการออกแบบ (Software Architectural and Detailed Design)
- (4) การสร้างซอฟต์แวร์ (Software Construction)
- (5) การประกอบและการทดสอบซอฟต์แวร์ (Software Integration and Tests)
- (6) การส่งมอบ (Product Delivery)

1.4.2 ใช้แนวความคิด ออนโทโลยี (Ontology) ในการออกแบบความสัมพันธ์ของข้อมูล ด้วยโปรแกรม Hozo Version 5.2.30 พัฒนาระบบออกมาในรูปแบบ Semantic Search and Recommender Application Framework โดยมีกระบวนการออกแบบออนโทโลยีดังนี้

- 1.4.2.1 ระบุขอบเขตของแนวคิดของออนโทโลยี (Determine scope)
- 1.4.2.2 พิจารณาเลือกใช้ตัวแบบออนโทโลยีที่มีอยู่แล้ว (Consider reuse)
- 1.4.2.3 กำหนดคำศัพท์หรือนิยามสำคัญของออนโทโลยี (Enumerate terms)
- 1.4.2.4 การระบุคลาสและคุณสมบัติของคลาส (Define classes)
- 1.4.2.5 การระบุความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Define Relations)
- 1.4.2.6 สร้างตัวอย่างของข้อมูล (Create instances) การกำหนดตัวอย่างของข้อมูลในลำดับชั้นของคลาส

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาเชิงทฤษฎีและ / หรือเชิงประยุกต์

- 1.5.1 ระบบให้คำแนะนำอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้องานวิจัยของนักศึกษา
- 1.5.2 เอกสารการพัฒนาซอฟต์แวร์ของระบบให้คำแนะนำอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้องานวิจัย
- 1.5.3 ผู้ค้นคว้าวิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ตามมาตรฐานคุณภาพซอฟต์แวร์ไทย และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีออนโทโลยีและเว็บเชิงความหมาย (Semantic Web) สำหรับระบบให้คำแนะนำ โดยเฉพาะการแนะนำอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตามหัวข้อวิจัยต่างๆ
- 1.5.4 วงการการพัฒนาซอฟต์แวร์ในประเทศไทยสามารถนำเอา ผลลัพธ์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาซอฟต์แวร์ระบบให้คำแนะนำหรือถามตอบ และระบบสืบค้นข้อมูลแบบอินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ต
- 1.5.5 สถาบันการอุดมศึกษาทั่วประเทศ สถาบันการวิจัยแห่งชาติ และองค์กรต่างๆ สามารถนำระบบไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดเก็บองค์ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญภายในองค์กร เพื่อให้คำแนะนำตัวบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแต่ละแขนงสาขาศาสตร์ต่างๆได้